

ook werd, geeft tel- n de door het geen p juridisch e ligt voor De heer onderzoek Kerkelijke het Gere- dm daarbij en hangen, eken, heeft de archie- dit onder- n de heer de periode aarbij ook t indertijd streden is Rutgers icht ander- gers Hora t de heeren toch zal den indruk ilige pleit- met zijn De heer den doekjes alle punten te stukken te zeggen d uitspraak denfreude, jzen. Prof. t zijn ver- aardeeren. een beroep werd, een historisch kbaar, dat ge school, getwijfeld arheid zoo dat op dit r mogelijk m, dat de l. Gunning ert vervuld, d een van gt ge hun eerbied en e heengaan t betreurd. en dan dat, het Calvi- zija warm kloek be- t de band eef, ook al m, dat de l. Al brak in van Prin- wankelbare nken. Het niddelpunt, e, weigerde iften is hij Gods hand e weer aan ging een op ieder Door dien serraar vele die nooit eermester an Christus is als eerste s innam in acultet. In Johannes hij te ver s zijn hart dan dat hij en, er ging zielen uit, is geweest. ij nog aan een Kerk, ristus niet geloof en toont, hoe te toornen atus te na

zoodanig noch orthodox, noch modern is, zij kan mij niet uitbannen. Dat ik in de Ned. Herv. Kerk niet geduld mag worden, is het persoonlijk gevoelen der orthodoxe heeren, die thans, door den loop der omstandigheden, samen het classicaal bestuur van Heerenveer vormen.

„Genegeheid voor het Boeddhisme, geloof in reïncarnatie en karma, en een mystieke, geestelijke Christus-beschouwing zijn de gronden voor mijn afzetbaarheid, — indien we ten minste aannemen dat er niet leelijker drijfveer achter zitten. Het is vreeselijk, de achting voor zijne tegenstanders te verliezen.”

Onzerzijds zouden wij van harte er ons in verheugen, wanneer de Hervormde Kerk toonde, dat niet elke leer van haar kansels mag geleerd worden.

Of men echter zal durven doortasten? Beginselen werken door, en wie hier a zegt zal straks ook b moeten zeggen.

Want een kerk, die een volslagen modern predikant, die zelfs de meest fundamentele waarheden van het Evangelie loochent, tot voorzitter van haar Synode kiest en dan een man als Dr. Bahler afzet, omdat hij naar het Boeddhisme neigt, is met zich zelf in strijd.

Dat voelen de modernen uitnemend goed. De tuchtaak van Dr. Bahler heeft dan alleen zedelijke waarde, wanneer men niet één, die het al te erg maakte, afzet om de openbare meening te bevredigen, maar het vraagstuk principieel aan de orde stelt, of leervrijheid in Gods kerk geoorloofd is en de Synode tot een beslissing over die vraag dwingt.

Ons zendingshospitaal.

In het *Zendingsblad* schrijft Dr. Scheurer aangaande de aankomst van Dr. Van Marle het volgende:

In de eerste plaats zullen wij dan Dr. Van Marle welkom heten. Het was voor ons allen een dag van vreugde, toen de nieuwe doctor met den trein zoude aankomen. Het geheele personeel was in mijne woning bijeengekomen, om hem te verwelkomen. Het was hun allen aan te zien, dat zij met ons blijde waren, toen Dr. Van Marle hun één voor één hartelijk de hand drukte.

Het spreekt van zelf, dat de geneesheer nieuwsgierig was om het hospitaal te zien. Nu, wij voldeden zoo spoedig mogelijk aan zijne begeerte en wandelden met hem door de verschillende zalen. Het ligt niet op mijnen weg, de indrukken weer te geven, welke op dat oogenblik in zijn hart ontstonden! Het is immers alles hier zoo geheel anders dan in Amsterdam! Toch geloof ik, dat Dr. Van Marle zich wel spoedig op zijn gemak gevoelen zal.

Enige dagen na zijne aankomst hebben wij alles met elkander besproken en de werkzaamheden geregeld. Dr. Van Marle neemt het hospitaalwerk op zich, terwijl ik de polikliniek en buiten-praktijk voor mijne rekening nemen. Wij troffen deze regeling, omdat in de buiten-praktijk kennis van het Javaansch noodig is.

Terwijl hij voorts over het hospitaal zelf nog de volgende mededeelingen doet:

Thans moeten wij ons voor een oogenblik met de patiënten bighouden. Door de ruime gift van den heer Dinger werd het aantal bedden van 130 gebracht. Spoedig waren alle plaatsen bezet; en op het oogenblik is de aanvraag voor opname zoo groot, dat wij bijna iedereen dag genoodzaakt worden, patiënten af te wijzen. Dat door deze vermeerdering van zieken de uitgaven zijn gestegen, behoeft ik voorzeker niet te zeggen.

Onder alles mogen wij, Gode zij dank, zeggen, dat ons hospitaal zich hoe langer zoo meer overal weet in te dringen, ja zelfs tot in de badji-wereld.

Enigen tijd geleden werd op een avond het zoonje van eenen der voornaamste hadji's in de kliniek gebracht. Hij had een stukje koper in zijn oog gekregen. Daar het avond was, durfde ik toen niet opereren; ik verbond daarom het oog en verzocht den vader den volgende morgen met zijn zoonje terug te komen.

Boven verwachting stond reeds vroeg in den morgen de hadji met het patiënte voor mijne deur. Toen ik zeide, dat zijn zoonje moest worden opgenomen, vond hij dat terstond goed; en zoo hadden wij dan iedereen dag bezoeken van hadji's, die nu eens konden zien, hoe onze patiënten eene christelijke behandeling genieten.

Ruim veertien dagen is de kleine hadji bij ons geweest; en daarna kon ik hem, zoo goed als genezen, ontslaan.

Ik heb den broederen door deze mededeeling allen willen doen zien, dat ons hospitaal van jaar tot jaar vooruitgaat in het veroveren van zijne positie in de Javaansche wereld.

Alt de Perg.

Na de leer der Schrift omtrent de wedergeboorte uiteengezet te hebben, geeft Dr. A. Kuyper van Makkum in de *Früchte Kerkbode* een serie artikelen over de bekeering.

Over het onderscheid tusschen de bekeering en de wedergeboorte zegt hij dit:

Zooval de wereldling als de bondeling staan voor den stilligen eisch van bekeering. En zij die zich eenmaal bekeerd hebben, moeten zich ook weer dagelijks bekeeren door voortdurend te strijden tegen de inwonende sonde, en telkens terug te keeren tot de wegen des Heeren.

Maar van elke bekeering, die toch in haar wezen een haken van de leugen en een liefhebben van de waarheid is, en een breken met de sonde en een wandelen in de heilichheid is, geldt, gelijk wij in ons vorig artikel gezien hebben, de vast aan de waarheid dat zij een *werk Gods*, een *gave des Heeren* is.

En toch kan het niet ontkend worden, ja moet het zeer krachtig worden staande gehouden, dat de Heere van den mensch bekeering *ziet*, dat de daad der bekeering van den zondaar *gevoerd* wordt, en dat met tijdelijke en eeuwige straf be dreigd wordt een iegelijk die zich zelf niet bekeert.

Werd er nu zoo over de bekeering gesproken in de Heilige Schrift, dan heeft het toch allen schijn alsof de bekeering een werk van den mensch is. In elk geval is het niet voor tegenspraak vatbaar, dat de mensch zelf voor zijne af of niet bekeering verantwoordelijk gesteld wordt.

Met het geloof is het niet anders gelegen. Allereerste wordt geleerd dat het geloof een gave Gods is, dat alleen de uitverkorenen van den Heere het geloof ontvangen. En toch komt tot een ieder de

uitdrukkelijke eisch om te gelooven, en ligt het oordeel gereed voor de ongelooovigen.

De stand der zaken alzo zijnde, dat eenzijdig geloof en bekeering als eene vrije *gave Gods* worden geopenbaard, maar dat anderzijds we hier ook te doen hebben met stillige *eischen Gods*, leidt dit als van zelf tot de nadere overweging, dat we zoo in het stuk des geloofs als in de zaak der bekeering, niet alleen te doen hebben met eene Goddelijke werking maar ook met eene menschelijke actie.

En waar we in ons vorig artikel breedvoerig bij de Goddelijke werking stilstonden, daar willen wij thans onze aandacht wijden aan de menschelijke actie. Daarvan zal zich dan vanzelf de vraag verbinden, welke nu de verhouding van die beide werkingen is.

Ons tekstwoord hierboven afgeschreven wijst in eens die werking, waarop gedoeld wordt, aan: „Werpt van u weg alle uwe overtredingen, waardoor gij overtreden hebt, en maakt u een nieuw hart en eenen nieuwen geest; want waarom zoudt gij sterven, o huis Israels? Want ik heb geen lust aan den dood des sterfenden, spreekt de Heere HEERE, daarom bekeert u en leeft.”

Met name op de middelste woorden komt het voor het onderhavige geval aan: „maakt u een nieuw hart, en eenen nieuwen geest”. Want anders heet het toch: „Ik zal u een nieuw hart geven”. En hier komt het Goddelijke bevel: „Ik maak u een nieuw hart. Anders heet het: „Ik zal u eenen nieuwen geest geven. En hier bevelen God de Heere: „Maakt u eenen nieuwen geest.”

Ja, het moet duidelijk ingezien worden, dat de Heere bijna allerwege in de H. Schrift de bekeering van den mensch zelf afeischt, en dat voortdurend staat opgetekend: „Zij bekeerden zich”. In de saamvoeging nu van die twee gedachten, dat het is en een „bekeerd worden” en een „zich bekeeren”, staan we metterdaad voor het probleem, dat om oplossing roept.

Gelukkig dat die oplossing gegeven is, en dat wij haar niet hebben te zoeken, maar slechts in te denken en na te denken. Want het staat toch zoo dat het wel volkomen waar is dat God de Heere de bekeering geeft, maar de Heere bekeert nooit iemand buiten hem zelf om. In de wedergeboorte is het een gansch andere zaak. Daar in is de mensch absoluut lijdelijk. Hij baart zich zelf niet weder, maar hij wordt wedergeboren. In de wedergeboorte werkt God de Heere geheel buiten het willen en werken van den mensch, die uit water en Geest geboren zal worden.

Maar in de bekeering grijpt de Heere den mensch in zijn geestelijk bestaan zelf aan.

Dan is God werkende in de werkingen van den mensch; de macht Gods grijpt aldaar den mensch aan in zijn denken, willen en streven. Daarbij wordt de mensch gedwongen, en zelf mede werkzaam te zijn. De Eerste Oorzaak is en blijft God, maar hij die tot bekeering gebracht wordt, werkt daarin zelf mede als tweede oorzaak.

Zeer duidelijk wordt deze verhouding van het Goddelijke en het menschelijke, als eerste en tweede oorzaak, in de bekeering door Paulus geleerd in Filippiensen 2: 12, 13: „Werk uws zelfs zaligheid met vrees en beven; want het is God, die in u werkt, beide het willen en het werken naar Zijn welbehagen.”

Dus de mensch zelf wordt opgeroepen om zijn zaligheid te bewerken met vrees en beven. Maar als die werking in hem gevonden wordt, dan is zij toch weer Gods werk. Want hij werkt in Zijn uitverkorenen in het willen en het werken. En zulks naar Zijn eeuwig en vrijmachtig Welbehagen. In dat welbehagen ligt het eeuwig besluit der verkiezing en der rechtvaardiging. Uit dat besluit vloeit voort de genadegifte der wedergeboorte. En in dat raad der wedergeboorte schuilt de krachtige werking die dring, en perst, in den mensch zelf, om uit te komen in zaligmakend geloof en door te breken in krachtigheids bekeering.

God werkt op zoodanige wijze in den wedergeborene, dat God hem dwingt zich zelf te bekeeren.

Zeer schoon en duidelijk wordt deze zaak uiteengezet in onze Dordtsche leerregels. In het algemeen mogen wij wel eens de opmerking maken, dat velen in onze Kerken den Catechismus precies van buiten kennen. Daar kan geen uitdrukking uit een der Zondagen worden aangehaald, of zij is voor velen een welbekende. Daar kan op niets worden gezinspeeld of men voelt onmiddellijk waarop gedoeld wordt.

Iets kleiner is de kring, maar betrekkelijk is hij nog groot, die ook terdege thuis is in de Belijdenis der Kerk. Op menige catechist, vooral met de ouderen, worden ook de 37 Artikelen des geloofs behandeld, en menigen ziet ze op lateren leeftijd zelf ook nog vaak eens in.

Maar zeer klein is de kring in de Kerken die een volledig gebruik maakt van de „Drie Formulieren van Eenigheid”. De meesten schijnen het met *een* Formulier al heel wel te kunnen doen. En daarom nemen wij deze gelegenheid te baat om allen die belang stellen in het naarsig onderzoek der waarheid, eens ernstig op het hart te binden dat zij ook gebruik maken van het *derde* Formulier van Eenigheid onzer Kerken, al van de Dordtsche Leerregels. Een kostelijke schat van Godgeleerde kennis is daarin neergelegd, en niet zonder rijzen troost en diepere inleiding in de waarheid zullen ze gelezen worden.

We vestigen daarom hier de aandacht er op, dat hoofdstuk III en IV van de Dordtsche Leerregels handelt over de verdorvenheid des menschen, over zijne bekeering tot God, en over de manier daarvan.

In artikel 12, aan het slot, lezen we van de innerking Gods op het willen en werken van den mensch bij de bekeering aldus: „sen alsdan wordt de wil, zijnde nu vernieuwd, niet alleen van God gedreven en bewogen, maar, van God bevoogen zijnde, werkt hij ook zelf. Daarom ook terecht gezegd wordt, dat de mensch, door de genade die hij ontvangen heeft, geloof en zich bekeert.” De curief geschreven woorden ontlelen het bekeeringsvraagstuk meesterlijk juist. De wil, van God (als Eerste Oorzaak) bevoogen zijnde, werkt daarna ook zelf. En het is door *ontvangene genade* dat de wedergeborene *zich zelf bekeert*.

Het tegenovergesteld gevoelen, dat der valsche lijdelijkheid, waarbij de mensch van de zelfwerkzaamheid in de bekeering niet wil weten, heet de stok en bloktheorie. Maar daar heeft nooit een Gereformeerde van willen weten. En het is ten allen tijde een zeer moeilijk werken voor de Dienaren des Woords geweest, wanneer zij met menschen te doen hadden die zich als stokken en blokken aan hen voorstelden.

In artikel 16 van het aangehaalde hoofdstuk lezen we: „Doch gelijk de mensch door den val niet heeft opgehouden een mensch te zijn, begaafd met verstand en wil, en gelijk de sonde, die het gansch menschelijk geslacht heeft doorgedrongen, de natuur des menschen niet heeft weggenomen, maar verdorven, en geestelijke wijsgedoed; alsoo werkt ook deze goddelijke genade der wedergeboorte in de menschen *niet als in stokken en blokken*, en vernietigt den wil en zijne eigenschappen niet, en dwingt dien niet met geweld zijns ondanks, maar maakt hem geestelijk levend, heelt hem, verbetert hem, en buigt hem tegelijk lieflijk en krachtig; — alsoo dat, waar de wederparingsgenade en tegenstand des vleesches te voren ten eenemale de overhand had, daarna eene gewillige en oprechte gehoorzaamheid des geestes de overhand begint te krijgen; waarin een waarachtige en geestelijke wederoprichting en vrijheid van onzen wil gelegen is.”

Ook in de genade is de mensch derhalve geen stok en blok. Maar de genade Gods werkt zoo lieflijk en krachtig in den mensch, dat hij zelf zoo wil als God hem leidt, en dat hij zich zelf bekeert. „De wil, van God bevoogen zijnde, werkt ook zelf”

Moge niet alleen door de uitspraken der Schrift deze dubbele werkzaamheid zelve in de bekeering voor ons boven allen twijfel verheven zijn, maar zij ook het doel bereikt, door dit artikel beoogd, dat ons heenwijzen naar de schoone Dordtsche Leerregels uitdrijve, ook die als een schat te be-

zitten en te waardeeren. Want dan wordt verstaan hoe het eenzijdig noodig is ootmoedig te bidden: Bekeer mij, zoo zal ik bekeerd zijn! maar dat anderzijds niets afgaat van den eisch des Heeren: maakt u een nieuw hart en een nieuwen geest.

Officiële Berichten.

De Deputaten der Generale Synode van 1903 inzake het gravamen tegen Art. XXXVI der Belijdenis deelen mede, dat hun rapport aan alle Kerkeraden is toegezonden volgens last door de Synode hun opgelegd. Mocht een der Kerkeraden het Rapport niet ontvangen hebben, dan verzoeken zij, dat men zich wende tot de Uitgevers Hoveler & Wormser, Singel 230 te Amsterdam, bij wie het Rapport bovendien tegen den prijs van 50 cents per exemplaar te verkrijgen is.

Uit naam van Deputaten voornemend, H. BAVINCX, Voorz., H. H. KUYPER, Scriba.

De Classis Edam heeft in hare vergadering van 16 Febr. 1905 den Eerw. heer P. Ferwerda, beroepen predikant bij de Geref. kerk van Monnikendam, peremptoir onderzocht en met algemeene stemmen toegelaten tot den Dienst des Woords en der Sacramenten.

Op last van de Classis Edam. De Scriba, A. SCHWETZER, V. D. M.

Classis Koevoorden.

Motie, met bijna algemeene stemmen aangenomen op hare vergadering van 15 Febr. 11: „De classis Koevoorden meent naar afkeuring te moeten uitspreken over de soms *onbroederlijke wijze* van schrijven, waarmede men nog steeds voortgaat e'kander in kerkelijke bladen te bestrijden; — is van oordeel, dat *bitterheden* zooals de lezers niet zelden te proeven krijgen, bij onderlinge discussiën behooren achterwege te blijven, als niet bevorderlijk aan den opbouw en den vrede van Jeruzalem; — en besluit, dit haar oordeel in *De Herant* en *De Basuin* te publiceren.”

Namens en op last van de Classis, H. N. BOUKEMA, h. t. Scriba.

Zwoello, 17 Febr. 1905.

Kort verslag van de vergadering der classe Brielle op Donderdag 9 Febr. 1905.

1. Namens de roepende kerk wordt de vergadering op de gebruikelijke wijze door Da. Goote geopend.
2. Uit de lastbrieven blijkt, dat de 21 kerken der classe door 42 afgevaardigden wettig zijn vertegenwoordigd.
3. In het moderamen nemen zitting D.D. Stickete praeses, Smallegange assessor, Delfos scriba.
4. Besloten wordt, dat bij een aanstaand jubileum van een der dienaren des Woords, de classe door 2 afgevaardigden zich daarbij zal doen vertegenwoordigen.
5. De notulen worden gelezen en onveranderd goedgekeurd.
6. Uit de mededeelingen van den betrokken kerkeraad blijkt, dat aan het kind buiten echt geboren, over welks recht op den doop de classe niet kon beslissen, na ingewonnen advies en rijp beraad, de heilige doop is bediend.
7. Aan een hulpbehoevende kerk zal de classe den gevraagden geldelijken steun verleen, daar blijkt, dat die kerk zelve niet in staat is, aan hare verplichtingen te voldoen.
8. In zake de naamsverandering van een der kerken, worden nadere inlichtingen verstrekt.
9. Twee missiven in zake de rehabilitatie van een geschorsten D. d. W. worden voor kennisgeving aangenomen.
10. Een geschild over eene aantekening op eene uitgereikte attestatie, zal door de betrokken kerkeraden nader worden besproken, en zoo mogelijk, tot een goed einde gebracht.
11. Een voorstel, dat elk jaar in al de kerken der classe, voor den arbeid in Noord-Brabant en Limburg worde gecollecteerd, wordt terug genomen, nadat gebleken is, dat de meeste kerken door eigen finantielen nood, geen nieuwe collecte op zich nemen kunnen. Toch wordt wenschelijk geacht, de betekenis van dien arbeid voor de gemeente uiteen te zetten, en door het verzamelen van giften, dat werk te steunen.
12. Een voorstel, dat de classe opkome tegen de wijze waarop Prof. L. den leden der kerken aanraadt voor de Theologische School te zorgen, leidt tot uitvoerige bespreking, aan het eind waarvan de volgende motie, met op drie na algemeene stemmen wordt aangenomen: „De classe Brielle, vergaderd 9 Febr. 1905 te Vlaardingen, geleet op het agendum van den Wachterbond, betreunt het opkomen van voorstellen als dit, dat de kerkeraden worden opgewekt „tot organisatie van samenwerking van gelijkgezinde kerkeraden,” en oordeelt, dat ook in zake de opleidingsquaciteit geen partischap behoort te bestaan, er veeleer tot samenwerking van allen ook bij onderscheiden inzichten in zake de opleiding, moet opgewekt worden,” met welke motie de Wachterbond zal worden in kennis gesteld.
- Nog eene motie wordt besproken, en met 26 tegen 16 stemmen aangenomen. Ze luidt aldus: „De classe besluit zich te wenden tot curatoren der Theologische School, ten einde 1. maatregelen te nemen, opdat in *De Basuin* geen stukken worden opgenomen, die voor een deel der kerken beledigend zijn, 2. te onderzoeken in hoeverre Prof. Lindeboom, als lid van den Wachterbond, een pad betreedt, dat zou kunnen leiden tot scheurmakerij.”
13. De bespreking van het concept gewijzigde kerkorde, alsmede die over de organisatie van den zendingsarbeid in de kerken der classe, wordt tot een volgende vergadering verdaagd.
14. Wederom wordt een geval van Zondagsarbeid aan de orde gesteld, en wel van een man, die zich als een ernstig bijlijder openbaart. Deze man, buiten zijn schuld zonder werk gekomen, kon, hoe hij zich ook beijverde, maar geen ander werk verkrijgen; doch bleef zijne nooden voortdurend in het gebed den Heere opdragen. Geheel onverwacht wordt hem nu een betrekking aangeboden, doch er is Zondagsdienst aan verbonden. In dat aanbod zag hij eene verhooring van zijn gebed, en maakte tegen den Zondagsarbeid geen bezwaar. Hoe moet de kerkeraad met dien man handelen?
- Ook nu waren de gedachten niet eenstemmig. Zeer velen achten het noodig, dat hij worden beaard en bewogen naar ander werk te zoeken, wat niet met Zondagsontheilgheid bezwaard. Durf men censuur niet aanraden, voor een kerkelijk ambt kan die man niet in aanmerking komen.

15. Een verzoek, dat de classe de kerk van Oostvoorne helpe in het verkrijgen van een kerkgebouw, wordt besproken en toegestaan.

16. Tegen te vroeg vertrek van vele afgevaardigden wordt ernstig geprotesteerd, en besloten in de volgende vergadering daartegen maatregelen te nemen.

17. Na aanwijzing van de roepende kerk voor de vergadering in Mei, wordt deze met dankgebed door den praeses gesloten.

In naam en op last der classe Brielle, A. DELFOS, Act.

Buitenland.

Uit de Fransch-Gereformeerde Kerk te Berlijn.

Het volgende werpt licht op Duitse kerke lijke toestanden.

Op de Gendarmenmarkt te Berlijn staat de Fransch-Gereformeerde Friedrichstadtkirche, ook de Franche dom genoemd. Dit gebouw kan niet op architectonische schoonheid bogen en daarom was het reeds lang de wensch van den Keizer, dat het zou verbouwd worden. Men kon echter uit gebrek aan geld daartoe niet overgaan. Nu omlangs het doen van groote reparatiën noodig bleek, en de kerkeraad groote geldsommen ter zijner beschikking kreeg, besloot deze tot eene verbouwing, die ongeveer f 210,000 kosten zal, welke som door berparing in de laatste twintig jaar bijeengebracht was. Er werd eene vergadering van „huisvaders”, leden der kerk, saamgeroepen die het bouwplan goedkeurde, zij het slechts met een kleine meerderheid (om dat het om zulk een groot bedrag ging), nadat was aangehouden dat het geld voorhanden was. De Hugenooten zijn getrouwe onderdanen van hun koning, en willen ook hun keizer wel een genoege doen. De verbouwing was niet noodzakelijk. Op feestdagen wordt het kerkgebouw bezocht door een 100 menschen, terwijl er 500 zitplaatsen zijn. Nu gaat men eene kerk bouwen met 1600 zitplaatsen, terwijl de gemeente 800 leden telt. In den regel zal dus de leeraar meest voor stoelen en banken prediken.

Tegen het besluit der vergadering van huisvaders (in die gemeente heerscht dus huismansrecht) bracht een lid der gemeente beswaar in, er op wijzende, dat niet, gelijk de kerkeraad tegenover de huisvaders betoogd had, de geheele som voor verbouwing van de kerk mocht gebruikt worden, doch slechts de helft. De andere helft behoorde aan de armen gegeven te worden. Wanneer de vergadering der huisvaders dit geweten had, zou zij anders besloten hebben. Op dien grond verzocht hij de zaak opnieuw voor de huisvaders te brengen. Bovendien protesteerde hij tegen het gebruiken van de geheele opgespaarde som. De rechtsgrond dien hij aanvoerde, kon niet bestreden worden. Want hij beriep zich op de ordeningen der Franche Kolonie, die nog steeds rechtsgeldigheid hebben. De woorden, waarover de strijd in de toekomst ging, luiden: „de helft van het opgespaarde geld blijft ter beschikking van het Franche consistorium, de andere helft moet onder de armen gedeeld worden.”

Het consistorium zat in een moeilijk parket. De meerderheid wilde den kerkbouw. Een nieuwe vergadering van huisvaders had onder de gegeven omstandigheden daartoe geen toestemming gegeven. Wat te doen? Men vond er op uit, dat de woorden „moet gedeeld worden” eigenlijk betekenen: „behoeft niet gedeeld te worden.” Men beriep zich op het feit, dat in een plaats uit het Code civil de voorwaarde wordt door „sollen” en niet door „müssen.” Daarom had het reglementsartikel geen dwingende kracht.

De bezwaarde beriep zich op het koninklijk consistorium, doch te vergeefs; hij wendde zich tot den Evangelischen opperkeraad, doch zijn bezwaar werd eveneens onontvankelijk verklaard en dat desiettenigstaande deze het advies van een Fransch Godgeleerde en een Fransch jurist, dat hem in het gelijk stelde, overlegde. De opperkeraad keurde het dus goed dat een som van f 105,000 aan de armen werd onttrokken, om gebruikt te worden voor de onnoodige verbouwing eener kerk!

De bezwaarde meende, dat deze haast ongelooftelijke wetsinterpretatie alleen maar aangegepen werd om aan een wensch van den keizer te gemoet te komen. Daarom richtte hij een bezwaarschrift persoonlijk tot den Keizer, daarin vragede, dat het zijne majesteit behagen zou, uit te spreken dat hij niet wilde dat zijne wenschen door middel van geld dat den armen toekwam, werden uitgevoerd. Doch het civiel Kabinet des Keizers gaf de zaak ter beëindiging weder aan den opperkeraad in handen. En zoo werd de aangeklaagde rechter in zijn eigen zaak. De Franche kerk van Berlijn wordt ten slotte verbouwd.

Kritiek is hier overbodig. Men ziet hieruit weer opnieuw, welke gevaren eene gemeente loopt die kapitalen bezit!

Het is treurig dat alzo gehandeld wordt met eene gemeente, die eigenlijk de Keizerlijke familie onder hare leden telt. De Hohenzollerns zijn toch van huis uit gereformeed.

Doch wij kunnen er uit leeren, welk voorrecht wij als leden der Gereformeerde kerken in Nederland genieten, die zich in eene heerlijke vrijheid mogen verheugen.

Engeland. Niet minder dan door den Revival in Wales, wordt de aandacht van hen die het goede voor het volk zoeken, getrokken door den strijd, dien men moet aanbidten tot behoud van den Engelschen Zondag. De twee aartsbisdommen, bijna al de bisschoppen en vele predikanten der Engelsche staatskerk hebben eene nationale campagne op touw gezet tegen de toenemende ontheilgheid van den dag des Heeren. Hierin zullen zij krachtig gesteund worden door de predikanten der Vrije Kerken; immers velen hebben tegen de toenemende minachting van den dag des Heeren reeds lang hunne stem verheven. De menigten rijdelijders, die des Zondagsmorgens de steden uit rennen, de volgepropte pleiziëtreinen die Paddington verlaten, de overvolle toestanningsplaatsen, leveren het bewijs, dat Engeland op weg is om de zeden van het vasteland over te nemen.

De menschen die de treinen op den dag des Heeren vullen, behoeven niet tot die klasse van menschen, die als zij een dag uit willen gaan, den Zondag daarvoor nemen moeten, omdat zij op andere dagen hebben te werken. Neen, het zijn de menschen van den middenstand, die tot groote welvaart gekomen zijn, maar die, om uit te rusten van het doen van zaken, de godsdienstoefeningen niet zoeken.

Een Engelsch blad wijst er op, dat ook uit een sociaal oogpunt de toenemende ontheilgheid van den rustdag zoo schadelijk werkt. Als de menschen uitgaan, moeten zij bediend worden, en daardoor wordt voor vele dienstboden de

dag des Heeren de zwaarste dag. De tegenstelling tusschen bezitters en niet bezitters wordt er scherper door.

Een Engelschen Zondag begeeren wij niet; doch als ons de keuze gegeven wordt tusschen de Zondagsviering in Engeland en ten onzent, door de groote menigte althans in onze groote steden, dan kiezen wij de Engelsche wijze van den dag des Heeren te vieren. Daarom kunnen wij wel verstaan, dat men in Engeland gaat vrezen, dat de nationale viering van den Zondag verloren zal gaan.

De Roomsche *Catholic Times* heeft ook notitie genomen van de opwekking in Wales. Dit blad zegt daarvan: „Katholieken doen wel, wanneer zij niet blind zijn voor de dengden van den niet-katholieken Welshman... De beste type van een Welsh Nonconformist is een ernstig, achtenswaardig, goed levend mens, wel dweepacht, maar met vasten tred het oude pad betredend; met zijn geheele ziel in Christus en de verzoeking geloovend; die zijn plaats in het kerkgebouw nooit ledig laat staan, stipt, getrouw, tot op rippen leeftijd, aan zijn Zondagschool; zijn bijbel bestudeerend en nadenkend over preken.”

Voorts wordt in hetzelfde blad opgemerkt, dat men zegt dat het oude type van den Welshman uiterst. Men beweert, dat het jonge geslacht niet is als de vaderen. Dan komt de Revival, volgens het Roomsche blad, juist op tijd. Tenslotte beweert het zeer te recht, dat nu het ongelooft in dezen tijd zoovele verwoestingen aannicht, men zich heeft te verlijden, wanneer er pogingen worden aangewend om het volk weder te brengen tot de belijdenis van den eenigen waarachtigen God en Jezus Christus dien Hij gezondend heeft. „Ten slotte staat de Revivalist ons oneindig veel nader dan de onverschillige en de twijfelaar”, zoo spreekt het Roomsche orgaan.

Zwitserland. Er gebeuren ongeloflijke dingen in dit land der vrijheid, zegt een blad, en deelt dan mede, dat de predikant Paul Pfleger te Ausser-Rij zijn schoolkinderen een tractaatje met 28 vragen en antwoorden heeft gegeven, waaraan wij het volgende ontleenen: —

1. Wat zijt gij, lief kind? — Het kind van een arbeider.
2. Wat bedoelt gij daarmede? — Mijn vader arbeidt voor loon en is arm.
3. Waarom zijn zij, die voor loon arbeiden, arm? — Omdat zij een gering loon krijgen en daarvan niet veel kunnen kopen.
4. Waarom ontvangen zij een gering loon? — Niet omdat zij weinig arbeiden, maar omdat hunne werkgevers groot gewin uit hun arbeid trekken willen.
5. Waar komen de rijkdommen der machtigen vandaan? — Alleen van den arbeid der armen, dien men niet geeft wat zij verdiend hebben en wat hun van rechtswege toekomt.
6. Wie zal de armen helpen? — De armen hebben de bevrijding niet van de rijken te verwachten. De arbeiders en arbeiders moeten zich zelve helpen.
7. Wat heeft Jezus tot de rijken, de kapitalisten, gezegd? — Hij zeide tot hen: Wee u, gij rijken, gij zult weenen en jammeren. Wat zegt Jezus tot de kinderen? Hij noodigt ze uit in het sociale rijk te gaan en spreekt: „Laat de kinderen tot mij komen en verhindert ze niet, want derzaken is het koninkrijk Gods.”
8. Wilt gij deze uitnoodiging aannemen? — Ja, ik zal deze roepstem volgen en een flink socialist worden.”

Het spreekt wel van zelf, dat deze daad van den predikant groot opzien verwekt heeft. De zaak kwam ook in de Synode van Zürich ter sprake. Maar er werd geen besluit over genomen; het bleek, dat Pfleger in deze vergadering heel wat verdedigers had.

N-Amerika. Een behartigenswaardig woord.

In *De Wachter* lezen wij: *Niet twisten, Broeders*. Zoo dachten wij, waar eenige broeders letwat scherp tegenover elkander kwamen te staan, inzake toestanden in de Geref. kerken in Nederland. Het spreekt van zelf, dat broeders, die hunne opleiding te Kampen gehad hebben, velen hunner Kampgezinden zijn. Kampen is tot een grooten zegen voor de kerken in Nederland en de geheele wereld geweest. Maar indien de kerken in hare breedste vergadering voor verplaatsing waren, zou, naar ons bescheiden oordeel, de minderheid zich daarbij neerleggen en zeggen niets meer. De geesten behooren de geesten der profeten onderworpen te zijn. Het is jammer, dat eenige broeders zich zoo druk daarover maken. Onze kerkelijke organen zijn toch niet om met elkander te twisten, maar dat men gesticht en onderwezen wordt in de zuivere leer, die naar de godzaligheid is.

WISCKEL.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

We moeten ook dezen weder een beurt geven. Allereerst dan deze vragen:

1. Men zegt wel: „Ik heb iets op het oog,” als men bedoelt ik wil iets uitvoeren, maar moet dat niet zijn: „Ik heb het oog op iets?”
- In een vers van Huyghens leest men:
2. Siet ghy dat water wel? 't haas niet ghy 't zoo niet meer.
- Van middagh gingh 't terugh, van avond komt het weer.

Hoe moet men den eersten regel begrijpen? Men kan toch niet tegelijk iets zien en het niet zien.

Wat de eerste vraag betreft, zoo kan allerleest iemand b.v. een gezwel op het oog hebben, en dan is de uitdrukking goed. Maar als het betekenen moet: ik ben van plan dit of dat uit te voeren, ik richt daarop mijn gedachten, dan is zeker de tweede uitdrukking de beste, wij men niet de zaak op het oog, maar het oog, dat is den blik, op de zaak heeft. Toch zal 't wel moeilijk gaan, om hier het verkeerde weg te doen, wij tegenwoordig de uitdrukkingen niet meer in dencleinen zin worden gebruikt. „Iets op het oog hebben”, zegt men hoofdzakelijk in een algemeen zin, als 't een plan of zoo iets geldt. „Het oog op iets hebben”, gebruikt men als er een bepaald voorwerp wordt genoemd. Er wordt b.v. een plan geopperd om een winkel te beginnen. Dan kan iemand zeggen: „Dat had ik al lang op 't oog.” Maar doet zich nu een daartoe geschikt huis voor, zoo zegt hij: Daar had ik al lang het oog op.

Als onze lezer het vers van Huyghens niet verstaat, dan is dit wij, heel natuurlijk, het leest, alsof het in onzen tijd was ge-